

ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Нова концепція початкової освіти, поряд з виконанням традиційних завдань, зобов'язує школу створити умови для різнобічного розвитку особистості дитини, її самоствердження та творчої самореалізації, формування людини з новим рівнем свідомості, яка володітиме новим мисленням, високою культурою життєвого самовизначення. Водночас усвідомлюватиме себе індивідуальністю, членом суспільства і представником людства. Така людина спроможна самостійно формувати цілі, знаходити оптимальні шляхи їх досягнення, брати на себе відповідальність за свої вчинки і діяльність, здатна до оцінки і самооцінки.

Самооцінка учня формується успішніше, якщо: у зміст навчального матеріалу буде закладено можливість працювати спільно (групою, парою, командою); у методах навчання буде передбачено можливість прояву свого «Я» кожним учасником навчальної діяльності; після проведення уроків з використанням ситуацій навчальної діяльності учням надаватиметься можливість аналізувати свою діяльність, порівнювати, оцінювати.

Ці завдання спрямовані на розвиток діяльнісно-практичного компонента самооцінки. В основу розв'язання цього завдання покладено міркування: якщо в молодшого школяра необхідно сформуванню певну якість, то потрібно залучити його в таку ситуацію, що вимагала б від нього прояву цієї якості.

Виходячи з аналізу психолого-педагогічної літератури, можна зробити висновок, що основні якості учнів, які знаходяться у стадії формування, закладаються у стосунках між учнями в умовах навчальної діяльності. Спостереження у масовій школі показують, що спільна навчальна діяльність використовується на уроках рідко. Зустрічаються ситуації, що дають змогу учням під час уроків за власною ініціативою надавати реальну допомогу своєму товаришу в засвоєнні навчального матеріалу, ситуацій, у яких виявляється власне «Я» школярів, у яких він може розкрити свої внутрішні можливості, не боячись одержати за це докори від вчителя й однокласників. Часто на уроках ми спостерігали, що будь-яка ініціатива розцінюється як «підказка» і викликає осуд [1].

Спонукальною силою розвитку навчальних контактів у молодшому шкільному віці, насамперед, є прагнення дітей допомогти одне одному. У спільній роботі на уроках вони бачать зміцнення дружніх стосунків, умову підвищення продуктивності роботи.

За кооперативної навчальної діяльності відбувається співпраця однокласників. У цій роботі відбувається обмін інформацією, взаємодопомога, взаємоперевірка. Для цієї діяльності характерна атмосфера співпраці, зацікавленості в успіху кожного.

Таким чином, навчальна діяльність є однією з ефективних форм організації праці, яка характеризується об'єднанням зусиль учасників задля досягнення спільної мети за одночасного розподілу між ними функцій, ролей і обов'язків.

Слід зазначити, що при виконанні завдання діти з великим задоволенням включаються в роботу, що пов'язано з привабливістю незвичайного завдання; з інтересом до самого процесу виконання, де кожен безпосередньо хоче взяти участь. Водночас, це спілкування і можливість оцінити себе і свої можливості в спільній навчальній діяльності.

Робота у кооперативному режимі створює умови для формування самооцінки, реалізує такі можливості й потреби: можливість спостерігати за діяльністю і досягненням інших учнів, спираючись на різні критерії; можливість правильно сприймати оцінки, що даються іншим учням, і пов'язувати ці оцінки з різними критеріями; можливість співвідносити свою діяльність і свою поведінку з діяльністю і поведінкою інших; потреба давати власні оцінки діяльності, спілкуванню інших учнів у своїй діяльності і своєму спілкуванні.

Отже, виділимо основні умови, що характеризують процес навчальної діяльності, за якої формуватиметься самооцінка молодшого школяра:

1. Навчальна робота будується у формі роботи в групах дітей. Ця робота спрямована на розв'язання практичних задач.

2. Групова робота спирається на особливі за змістом навчальні дії: діти з'ясовують умови спільного розв'язання експериментально-практичних задач, фіксують у зошитах чи на аркушах хід спільної роботи, обговорюють отриманий результат з групою.

3. Діяльність дорослого (вчителя) полягає в організації спільної дії школярів як усередині однієї групи, так і між групами. Учитель виступає у ролі консультанта.

4. При організації навчальної діяльності можуть застосовуватися предметні, графічні, знакові схеми і моделі.

Формування самооцінки молодших школярів здійснюється у практично-діяльнісному контексті. Зміст діялісного блоку в процесі формування в учнів самооцінної діяльності полягає у залученні учнів до активного формування самооцінки засобами різних її видів і форм; здійснення змістовного оцінювання; виконання вибору еталонів, їх розроблення й корекції; вибір за пропозицією вчителя або самостійне визначення критеріїв оцінювання; модифікація критеріїв оцінки відповідно до різних навчальних предметів й оцінних ситуацій; застосування шкал переходу від оцінки до оцінки-балу, розроблення власних шкал під керівництвом учителя; здійснення рефлексії власної оцінної діяльності й себе як її суб'єкта, засвоєння прийомів рефлексії.

Список використаних джерел

1. Каракулина Т. А. Развитие самооценки младших школьников / Т. А. Каракулина // Развитие личности в процессе образования: концепции и технологии: сб. науч. трудов. – Волгоград, 1997. – С. 203 – 206.
2. Цукерман Г. А. Введение в школьную жизнь: Программа адаптации детей к школьной жизни / Г. А. Цукерман, К. Н. Поливанова. – М.: Московский центр качества образования, 2010. – 120 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>